

AGENDA 21 DE MANRESA

Gener del 2000

Ajuntament de Manresa

ÍNDEX

---

1. PRESENTACIÓ

- 1.1 Antecedents, 1
- 1.2 Continguts, 3

2. METODOLOGIA

- 2.1 Auditoria ambiental, 7
  - 2.1.1 Fases, 7
  - 2.1.2 Seguiment tècnic, 8
  - 2.1.3 Participació ciutadana, 9
- 2.2 Fòrum ambiental, 11
- 2.3 Fòrum dels programes socials i econòmics per a la sostenibilitat, 12

3. DIAGNOSI AMBIENTAL

- 3.1 Introducció al municipi, 15
- 3.2 Síntesi de la diagnosi ambiental, 17
- 3.3 De la diagnosi al Pla d'acció ambiental, 50

4. LÍNIES ESTRATÈGIQUES DE L'AGENDA 21 LOCAL, 53

5. PLA D'ACCIÓ AMBIENTAL

- 5.1 Objectius, 57
- 5.2 Estructura i continguts, 58
- 5.3 Pla d'Acció Ambiental, 65
- 5.4 Actuacions emblemàtiques, 179
- 5.5 Calendari d'aplicació de les actuacions i prioritats, 183
- 5.6 Valoració de costos econòmics, 192

6. PROGRAMES SOCIALS I ECONÒMICS PER A LA SOSTENIBILITAT

- 6.1 Objectius, 193
- 6.2 Estructura i continguts, 194
- 6.3 Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat, 196
- 6.4 Valoració dels programes socials i econòmics per a la sostenibilitat, 215

7. PLA DE SEGUIMENT

- 7.1 Objectius, 217

7.2 Sistema d'indicadors,	219
7.2.1 Objectius,	219
7.2.2 Criteris de selecció,	219
7.2.3 Síntesi dels indicadors proposats,	220
7.2.4 Descripció i mètode d'obtenció de cada indicador,	226
7.3 Controls,	265
7.3.1 Objectius,	265
7.3.2 Síntesi dels controls proposats,	265
7.3.3 Descripció i mètode d'execució de cada control,	267

8. CAMÍ DE LA SOSTENIBILITAT, 285

PRESENTACIÓ

1. PRESENTACIÓ

1.1 Antecedents

L'*Agenda 21*, document consensuat el 1992 a Rio de Janeiro durant la *Conferència de les Nacions Unides sobre Medi Ambient i Desenvolupament*, altrament dita "Cimera de la Terra", pretén potenciar els aspectes ambientals com a qüestió prioritària que afecta el creixement econòmic i el benestar dels pobles de la Terra.

Per a recollir els principis marcats a Rio i potenciar el seu desenvolupament a nivell local, tal i com ja es recomanava a la pròpia *Agenda 21*, el maig de 1994 es celebra a Aalborg la *Conferència Europea de Ciutats Sostenibles*. És en aquest marc que s'elabora el document conegut com a *Carta de les Ciutats Europees cap a la Sostenibilitat*, o *La Carta d'Aalborg*, i que consisteix en el reconeixement dels principis que han de permetre avançar col·lectivament vers la sostenibilitat. La *Carta* declara d'una banda, la voluntat d'elaborar un Pla d'Acció Local que permeti definir l'estratègia a aplicar per assolir aquest objectiu i de l'altra, la necessitat de programar l'aplicació del pla i establir sistemes de seguiment de la seva implementació.

Manresa no s'ha quedat al marge d'aquest moviment. L'Ajuntament va aprovar en plenari l'adhesió de la ciutat a la *Carta d'Aalborg* el 15 de juliol de 1996. Un any més tard, al juliol de 1997, es celebrà a Manresa la reunió constitutiva de l'anomenada *Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat*, associació d'entitats locals destinada a promoure la redacció i desenvolupament d'Agendes 21 locals a Catalunya.

El procés de l'Agenda 21 de Manresa va iniciar-se el febrer de 1997 amb la realització de l'Auditoria Ambiental del municipi, inclosa en el Programa d'Auditories/Agendes 21 Locals de la Diputació de Barcelona. A partir d'una diagnosi del municipi, es va definir una proposta de Pla d'Acció Ambiental, que integra un seguit d'actuacions a aplicar per a assolir el desenvolupament sostenible al segle XXI.

Tot i que l'Agenda 21 local és impulsada per l'Ajuntament, Manresa va considerar la participació de la ciutadania com a eina clau del procés. Així, es va endegar la creació de la Comissió Mixta de Medi Ambient i Sostenibilitat (Comissió 21), es van realitzar un qüestionari ambiental, entrevistes a entitats i col·laboracions amb experts locals i voluntaris, mantenint en tot moment obert el canal d'informació a través dels mitjans de comunicació i d'Internet.

Finalment ciutadans, administracions i més de 150 entitats representatives dels agents econòmics i socials del municipi, van ser convocades durant el maig de 1998 al Fòrum Ambiental de la ciutat. En el marc del Fòrum es debateren i consensuaren al llarg de nou sessions les línies estratègiques, els programes i les accions proposades al Pla d'Acció Ambiental.

À més del Pla d'Acció Ambiental, Manresa ha volgut recollir altres objectius de caràcter social i econòmic que una ciutat sostenible ha de garantir per a promoure una situació d'igualtat, d'equilibri i de justícia social.

Amb aquesta finalitat es va realitzar l'*Inventari dels Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat*, on es recolliren els programes socials i econòmics en clau de desenvolupament sostenible ja endegats a l'ajuntament de Manresa i amb caràcter de continuïtat. Aquest document va ser debatut i consensuat amb la ciutadania en el marc del Fòrum dels Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat, celebrat el 15 de desembre de 1999.

Amb la redacció de l'Agenda 21 local es consolida un procés iniciat l'any 1997 amb una auditoria ambiental del municipi. Manresa ha donat un pas més vers el desenvolupament sostenible, impulsant l'assoliment d'objectius i l'execució d'actuacions, algunes de les quals ja proposades en aquest document, en marxa.

1.2 Continguts

El document de L'Agenda 21 de Manresa consta dels següents elements:

Metodologia

Definició de les diferents fases per a la redacció de l'Agenda 21 Local de Manresa, amb les accions realitzades i els actors implicats. El procés consta de tres etapes bàsiques: l'Auditoria Ambiental de Manresa, el Fòrum Ambiental i el Fòrum dels Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat.

Diagnosi Ambiental Presentació del municipi

Informació bàsica del municipi i l'entorn supramunicipal, i identificació i anàlisi integrada dels principals problemes i oportunitats envers als següents aspectes:

- Atmosfera
- Aigua
- Energia
- Residus
- Acústica
- Patrimoni natural i paisatge
- Activitats
- Territori
- Planejament urbanístic
- Mobilitat
- Risc ambiental
- Sensibilització i participació
- Gestió ambiental municipal

Línies estratègiques de l'Agenda 21 local

Visió de conjunt de l'Agenda 21 local, els seus objectius i línies estratègiques i com es presenten en el document.

Pla d'Acció Ambiental

Definició de les línies estratègiques bàsiques que orienten la gestió ambiental a nivell local, dels programes d'actuació que cal portar a terme, les institucions implicades en la seva execució, el calendari, prioritats i valoració econòmica. Aquest pla ha estat consensuat en el marc del Fòrum Ambiental de Manresa i per tant, ja s'hi han integrat les esmenes.

Programes Socials i Econòmics per a la sostenibilitat

Recull dels programes socials i econòmics que es ja es desenvolupen i que contribueixen a la l'equitat i justícia social. Aquest inventari ha estat consensuat en el marc del Fòrum dels Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat i per tant, ja s'hi han integrat les esmenes.

Pla de Seguiment

Sistema d'Indicadors i Controls que ha de garantir l'avaluació de la implementació del Pla d'Acció Ambiental.

Juliol 1996

ADHESIÓ A LA CARTA D'AALBORG

Abril 1997

**ADHESIÓ A LA XARXA DE CIUTATS I POBLES CAP
A LA SOSTENIBILITAT**

Febrer 1997

AUDITORIA AMBIENTAL

Maig 1998

FÒRUM AMBIENTAL

Desembre 1998

**FÒRUM DELS PROGRAMES SOCIALS I ECONÒMICS
PER A LA SOSTENIBILITAT**

Gener del 2000

AGENDA 21 DE MANRESA

METODOLOGIA

2. METODOLOGIA

2.1 Auditoria Ambiental de Manresa

La metodologia aplicada per a l'elaboració de l'estudi és la que ha establert l'Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Barcelona en el seu *Programa d'auditories ambientals*. De l'auditoria es desprenen la Diagnosi Ambiental del municipi i la proposta inicial de Pla d'Acció Ambiental i del Pla de Seguiment.

2.1.1 Fases

Aquesta primera etapa va constar de cinc fases:

a) Recopilació d'informació bàsica i tractament de les dades.

Al febrer de 1997 s'inicien les primeres tasques de recopilació d'informació a l'ajuntament, altres administracions i empreses públiques i privades, entre altres. Es realitzen treballs destinats a completar mancances d'informació, es creen bases de dades i paral·lelament al tractament de la informació, s'elaboren plànols i altres elements gràfics de síntesi.

Es constitueix la comissió de seguiment, es defineixen els aspectes de comunicació i participació ciutadana i comencen les tasques d'informació als ciutadans i agents socials per una banda, i als tècnics municipals per altra.

b) Diagnosi Ambiental municipal.

S'analitza la gestió ambiental a nivell d'administració municipal, la percepció ciutadana i l'estat actual dels diferents vectors, contrastant-los amb la normativa vigent i amb les tendències desitjades.

La diagnosi ambiental parteix de l'anàlisi integrada de factors diversos que giren a l'entorn de tres eixos bàsics: l'estat dels vectors ambientals, els factors econòmics i socials i el planejament i la gestió ambiental.

Paral·lelament es constitueix la Comissió 21 i es celebren les primeres sessions de treball.

c) Elaboració del Pla d'Acció Ambiental.

A partir dels treballs previs es desenvolupa al desembre de 1997 el Pla d'Acció Ambiental i el Pla de Seguiment.

Per al Pla d'Acció Ambiental es defineixen les propostes d'actuació i s'agrupen per programes i línies estratègiques. S'identifiquen les entitats implicades, l'estimació de costos econòmics, l'establiment de prioritats i el calendari d'actuacions.

Es realitzen entrevistes a experts locals i representats d'entitats per contrastar opinions i dades sobre la diagnosi i les propostes d'actuació. Es porten a terme sessions de treball amb la Comissió 21, es presenten i debaten les propostes amb els tècnics municipals, amb el Consell polític i finalment s'incorporen les esmenes al redactat original del Pla.

d) Elaboració del Pla de Seguiment.

El Pla de seguiment proposa el sistema d'indicadors i controls per a avaluar la implementació del Pla d'Acció Ambiental a partir de la base de dades confeccionada durant l'auditoria i anomenada *Perfil Ambiental*.

Paral·lelament es proposa l'esquema bàsic d'implicació ciutadana en la fase posterior a l'Auditoria, es presenten i debaten les propostes amb els integrants de la Comissió 21 i es consensuen els resultats amb els tècnics municipals i amb el Regidor - delegat de Medi Ambient.

e) Síntesi i Declaració ambiental.

Elaboració del document de síntesi de l'Auditoria, destinat a divulgar-ne els continguts i facilitar a la ciutadania l'accés a la informació.

2.1.2 Seguiment tècnic

A més dels tècnics de l'empresa consultora, han participat en l'elaboració de l'Auditoria ambiental tècnics d'altres administracions.

Concretament s'han realitzat els següents treballs:

a) Comissió de Seguiment

Ha estat integrada per representants de la Diputació de Barcelona, de l'Ajuntament de Manresa i de l'equip auditor. Les reunions tenien periodicitat mensual i l'objectiu era el de seguir l'evolució dels treballs i decidir conjuntament els aspectes d'alternatives metodològiques possibles.

b) Sessions tècniques

Sessions monogràfiques que es realitzaven prèviament a la Comissió 21 i on participaven tècnics municipals i del Servei de Medi Ambient de la Diputació per comentar la recopilació d'informació i propostes de diagnosi i d'actuacions presentades per l'equip auditor. Amb aquests col·laboracions s'ha intentat garantir al màxim el rigor del treball i la viabilitat de les propostes. En total s'han realitzat set sessions sobre aigua, energia i atmosfera, residus, activitats i risc ambiental, biodiversitat i espais naturals, territori i mobilitat i la darrera sobre indicadors ambientals.

c) Sessions de debat de la proposta del Pla d'Acció amb tècnics municipals

Es van programar quatre sessions de treball amb aquest col·lectiu, en què l'equip auditor presentava el Pla i a continuació es debatien les propostes. Posteriorment es distribuïren còpies de l'esborrany del Pla i van ser revisades pels tècnics. En total participaren en les sessions unes 50 persones de tots els Serveis municipals.

2.1.3 Participació ciutadana

Encara que en els seus inicis el procés d'Agenda 21 Local sigui impulsat per l'Ajuntament, els ciutadans i agents socials de la ciutat han d'anar prenent progressivament un paper de lideratge.

Per a fomentar-ho s'ha procurat donar a conèixer el procés d'Auditoria i incorporar la participació de ciutadans. En aquest sentit cal considerar la realització de diverses accions, detallades a continuació.

a) Comissió Mixta de Medi Ambient i Sostenibilitat (Comissió 21)

Com a element central de participació ciutadana en el procés d'auditoria, ha permès comptar amb la col·laboració de representants de diverses entitats que al llarg de nou sessions temàtiques han treballat amb l'equip auditor, regidors i tècnics municipals diversos.

b) Informació a través dels mitjans de comunicació i de Internet

L'inici de la realització de l'Auditoria es va presentar en roda de premsa i se'n van fer ressò diferents publicacions i ràdios locals. La distribució i presentació dels resultats del qüestionari han estat noves ocasions per estar presents als mitjans de comunicació local.

També s'ha ubicat, dins les pàgines que l'Ajuntament de Manresa té a Internet, un espai propi pel procés d'Auditoria on s'ha informat sobre el seu desenvolupament. Cal destacar que aquesta és la primera experiència al país en què s'utilitza la xarxa per potenciar la informació sobre el procés d'Auditoria.

c) Qüestionari ambiental

El qüestionari va ser dissenyat com una eina per desvetllar la curiositat dels ciutadans i promoure la informació i sensibilització, més que pròpiament per conèixer aspectes de percepció ambiental. La seva distribució per correu i acompanyat d'una carta explicativa a les associacions, una selecció de ciutadans i als centres d'ensenyament, es constituí en un vehicle per informar sobre la realització de l'auditoria i per promoure també la reflexió dels ciutadans sobre la incidència ambiental dels hàbits personals.

d) Entrevistes a entitats i col·laboració d'experts locals i voluntaris

El procés s'ha obert al voluntariat, com és el cas d'estudiants de Ciències Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona que es van oferir per col·laborar en els treballs. També es va sol·licitar la col·laboració de diversos experts locals que van facilitar informació i idees. Una altra actuació en aquest sentit han estat les visites i qüestionaris a una selecció d'indústries. En tots aquests casos, s'ha fet arribar informació sobre l'auditoria a col·lectius clau.

2.2 Fòrum Ambiental

L'Auditoria Ambiental de Manresa proposa la constitució d'un ampli marc per a debatre i consensuar amb els diferents agents socials i econòmics, ciutadans i les diferents administracions, el Pla d'Acció Ambiental i el Pla de Seguiment. El Fòrum Ambiental constitueix aquest espai de participació.

Els objectius específics que es pretenien assolir són:

- Consensuar el Pla d'Acció Ambiental, modificant-lo i incorporant nous elements.
- Sensibilitzar i promoure la implicació i la coparticipació en el procés de cadascun dels assistents en el seu nivell, afavorint que les actuacions proposades es converteixin en realitats.
- Promoure la comunicació i iniciatives comunes entre els diferents sectors representats en el Fòrum.

Pel que fa al disseny del Fòrum, caldria destacar els següents elements:

- El mètode de participació pretenia aconseguir consens i recollir opinions dels participants.
- La selecció de participants es va fer en el marc de la Comissió 21. Es va posar un èmfasi especial per assegurar pluralitat i participació de tots els agents implicats en el desenvolupament de les propostes concretes de cada línia d'actuació. El Fòrum Ambiental va disposar d'uns integrants permanents (representants d'entitats, experts locals i tècnics) i participants variables, en funció de la temàtica de cada sessió.

En les nou sessions en què es va estructurar el Fòrum, una per a cada vector (aigua, energia, residus, mobilitat, patrimoni natural i paisatge, espai rural, espai urbà, activitats i risc ambiental, i finalment, indicadors ambientals) hi van participar ciutadans, administracions i més de 150 entitats representatives dels agents econòmics i socials del municipi.

El Fòrum va iniciar les seves activitats al maig de 1998 i finalitza les seves sessions al febrer de 1999. El resultat d'aquesta etapa participativa ha estat un conjunt d'esmenes ja incorporades al Pla d'Acció que es presenta a l'Agenda 21 de Manresa.

2.3 Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat

Amb la finalitat de completar el Pla d'Acció Ambiental de Manresa i elaborar l'Agenda 21 de la ciutat, es van iniciar els treballs de definició i consens dels Programes socials i econòmics per a la sostenibilitat.

Els objectius específics que es pretenien assolir són:

- Recopilar la informació disponible sobre les polítiques i els programes que incorporen criteris de justícia i equitat social, complementaris a la integritat ecològica en la definició de la sostenibilitat, que s'estan desenvolupant al municipi i tenen caràcter de continuïtat.
- Elaborar un inventari dels programes socio-econòmics, organitzats i estructurats en àmbits d'acció.
- Promoure la participació de l'administració local en la definició i prioritització de programes i accions de llurs àrees que, transversalment o no, contribueixen al desenvolupament sostenible.
- Debatre, consensuar i valorar amb la població local el recull de programes i accions.

Els treballs de recollida d'informació i redacció d'un primer inventari dels programes socials i econòmics en clau de sostenibilitat, van acabar el maig de 1999. En la següent etapa de participació i implicació ciutadana es va celebrar el Fòrum dels programes socials i econòmics per a la sostenibilitat, celebrat el 15 de desembre de 1999. S'hi van convocar els Consells municipals i Taules de participació ciutadana i les entitats que en formen part, la Comissió 21 i l'administració local i la ciutadania no vinculada a cap moviment social.

A més de consensuar el text de línies estratègiques i programes d'acció i proposar-ne de nous, es va procedir a valorar el conjunt de programes de cada línia estratègica. La valoració es va fer sota el criteri de com el programa contribuïa a assolir els objectius fixats a la línia estratègica. Assumint que les línies estratègiques marquen els eixos d'una política econòmica i social que contribueixen al desenvolupament sostenible, en darrer terme estem valorant com participa cada programa en la sostenibilitat de Manresa.

El resultat d'aquesta etapa participativa ha estat un conjunt d'esmenes incorporades al document Agenda 21 de Manresa.